

پودمان ۲

صدور بارنامه

۱- اسناد حمل و نقل جاده‌ای

با سؤالاتی از هنرجویان در خصوص اینکه چگونه مثلاً یک کشاورز، یا یک کارخانه‌دار محصولات خود را حمل می‌کند و به دست مصرف‌کننده می‌رساند درس را آغاز کنید و سپس در ادامه از هنرجویان در مورد تجربیاتشان در زمینه اسباب‌کشی منزل سؤال کنید و آنها را در زمینه نحوه درخواست وسیله نقلیه برای حمل اسباب‌منزلشان و موارد مشابه وارد بحث کنید. پس از آن به بیان مواردی از قبیل مدارک لازم در خرید و فروش خودرو و ضرورت وجود مدارک و اسناد حمل و نقل پرداخته و نمونه‌هایی از این قبیل اسناد از جمله در حمل و نقل مسافر (بلیت مسافری)، حمل و نقل بین‌المللی (راهنما یا CMR) و در حمل و نقل جاده‌ای، با زبان ساده و کاربردی داخلی کالا به بارنامه اشاره نمایید.

۲- بارنامه

برای هنرجویان تعریف حقوقی بارنامه بیان گردد.
توضیح: مطابق ماده ۲ «قانون الزام شرکت‌ها و مؤسسات ترابری جاده‌ای به استفاده از صورت وضعیت مسافری و بارنامه»، بارنامه سند حقوق مالکیت بوده که طرح آن در دو نوع برای حمل و نقل کالاهای عمومی و حمل و نقل فرآورده‌های نفتی ارائه شده و به صورت تمبردار و یا با الصاق تمبر توسط شرکت حمل و نقل به صورت الکترونیکی صادر می‌گردد. در ادامه با استفاده از اشکال موجود در کتاب درسی با تعریف نمونه‌هایی از انواع محموله‌ها از منظر محموله، موضوع تشریح گردد.

برای حمل محموله‌های عمده‌بار از قبیل محموله‌های کارخانه سیمان از بارنامه عمده‌بار استفاده می‌گردد. از هنرجویان بخواهید تجربیات و مشاهدات خود را در محل زندگی از انواع محموله‌ها که بر حسب نوع آن نیاز به بارنامه عمده‌بار، خرده‌بار و فرآورده‌های نفتی می‌باشد بیان کنند.

پاسخ فعالیت
کلاسی ۱

برای مثال می‌توان به محموله‌های عمده‌بار کارخانجات ذوب آهن که دارای وزن بالا می‌باشند، اشاره کرد. در محموله‌های عمده‌بار سبک و حجیم هم می‌توان به محموله‌های دارای وزن حجمی کم از قبیل علوفه، پنبه و... اشاره کرد. همچنین در محموله‌های نفتی مانند بنزین و گازوئیل و در خرده‌بار به محموله‌های اداره پست و... نیز می‌توان اشاره کرد.

پاسخ فعالیت
کلاسی ۲

در ادامه ضمن نشان دادن چند تصویر از بارنامه‌های مختلف (شکل‌های ۱۲ در کتاب‌درسی) درخصوص اینکه متولی چاپ بارنامه چه مرجعی است و همچنین در مورد دریافت حق تمبر، به هنرجویان توضیحات کافی ارائه شده و دلیل اینکه چرا می‌بایست حتماً توسط وزارت اقتصاد و دارایی چاپ گردد، بیان شود.

پاسخ فعالیت
کلاسی ۳

با توجه به اینکه بارنامه به عنوان اوراق بهادار شناخته می‌شود و بابت دریافت آن حق تمبر وصول و در اختیار شرکت‌ها گذارده می‌شود، توسط چاپخانه دولتی ایران و تحت نظارت وزارت اقتصاد و دارایی چاپ می‌گردد. با نشان دادن بارنامه به هنرجویان از آنان خواسته شود مهم‌ترین بخش‌های اطلاعاتی بارنامه را ذکر نمایند.

در ادامه توضیحات لازم بیان شده است:

- ۱) بخش اطلاعات فرستنده و گیرنده کالا
- ۲) بخش مشخصات راننده و ناوگان
- ۳) بخش مشخصات محموله
- ۴) بخش مالی و شرکت صادرکننده بارنامه
- ۵) فیلدهای هریک از بخش‌ها با توجه به تعاریف سیستمی که در کتاب‌درسی آمده، تشریح گردد.

۳- بیمه مسئولیت مدنی متصدیان حمل و نقل داخلی

در ادامه با مثال تعریف ارزش افزوده و مالیات بر ارزش افزوده در بخش حمل و نقل کالا مطرح شده است و همچنین با ارائه نمونه‌هایی مفاهیم فرستنده، گیرنده، ناوگان باری و انواع آن ذکر گردد، که در ادامه توضیحات لازم بیان شده است:

ارزش افزوده

از دیدگاه اقتصادی، ارزش افزوده مابه‌التفاوت ارزش ستانده و ارزش داده است. بر این اساس، ارزش افزوده را تفاوت بین ارزش کالاها و خدمات عرضه شده با ارزش کالاها و خدمات خریداری شده یک شخص در یک دوره معین تعریف می‌کنند، به بیان ساده‌تر می‌توان گفت هر کالایی که در بازار فروخته می‌شود، در فرایند تولید خود، توسط چندین تولیدکننده به تدریج ساخته شده است. به‌عنوان مثال یک نان ابتدا گندم بوده سپس تبدیل به آرد شده سپس خمیر شده و در تنور پخته و در نهایت نان تولید شده است. قیمت گندم موجود در هر عدد نان تا قیمت نان

فروش رفته در نانوائی در این مراحل به تدریج افزایش یافته است که این افزایش حاصل زحمت تولیدکنندگان مختلف در مراحل مختلف تولید گندم تا فروش نان بوده است. به این ارزش اضافی ایجاد شده از دانه گندم تا نان، «ارزش افزوده» گفته می‌شود.

مالیات بر ارزش افزوده

مالیات بر ارزش افزوده نه تنها مالیات نسبتاً ساده‌ای است بلکه رایج‌ترین مالیات در دنیای امروز نیز محسوب می‌شود. مالیات بر ارزش افزوده نوعی مالیات چند مرحله‌ای است که در مراحل مختلف زنجیره تولید و یا خدمات ارائه شده اخذ می‌گردد.

برای اینکه با این مفهوم بهتر آشنا شوید از مثال ساده‌ای استفاده می‌کنیم. تصور کنید شما تولیدکننده شلوار هستید. برای خرید هر یک از اقلام مورد نیازتان در امر تولید می‌بایست مبلغی را به‌عنوان مالیات بر ارزش افزوده پرداخت نمایید.

پارچه ۱۰ هزار تومانی

نخ ۵۰۰ تومانی

سوزن ۱۰۰ تومانی

دکمه ۱۰۰۰ تومانی

با احتساب نرخ ۴ درصد مالیات بر ارزش افزوده برای پارچه می‌بایست ۴۰۰ تومان، برای نخ ۲۰ تومان، برای سوزن ۴ تومان و برای دکمه ۴۰ تومان پرداخت کنید که جمع این هزینه‌ها ۴۶۴ تومان خواهد بود.

اگر کالای نهایی (در اینجا شلوار) را به قیمت ۳۰ هزار تومان بفروشید نرخ مالیات بر ارزش افزوده آن ۱۲۰۰ تومان خواهد بود اما نرخی که می‌بایست به اداره مالیات پرداخت نمایید مابه‌التفاوت این دو است که حاصل تفریق ۱۲۰۰ و ۴۶۴ تومان می‌باشد و برابر است با ۷۳۶ تومان که می‌بایست به حساب دولت واریز شود.

۴- نحوه محاسبه مالیات بر ارزش افزوده در بخش حمل‌ونقل کالا

الف) در رابطه با جابه‌جایی کالاهایی که حمل آنها براساس قرارداد حمل توسط شرکت/مؤسسه حمل‌ونقل بار صورت می‌گیرد، مأخذ مالیات و عوارض ارزش افزوده، کل کرایه حمل کالا بوده و طرف قرارداد شرکت/مؤسسه، مکلف به پرداخت مالیات و عوارض متعلقه خواهد بود.

ب) در رابطه با جابه‌جایی کالاهایی که حمل آنها توسط وسیله نقلیه متعلق به شرکت/مؤسسه حمل‌ونقل صورت می‌پذیرد، مأخذ مالیات و عوارض حمل‌ونقل

(صاحب کالا) مکلف به پرداخت مالیات و عوارض متعلقه می‌باشد. (ج) در رابطه با جابه‌جایی کالاهایی که مشمول احکام (الف) و یا (ب) این بند نمی‌گردند (یعنی حمل‌ونقل براساس قرارداد نبوده و وسیله‌نقلیه حمل‌کننده متعلق به شرکت/مؤسسه حمل‌ونقل نمی‌باشد) کمیسیون (کارمزد) شرکت/مؤسسه حمل‌ونقل، مأخذ پرداخت مالیات و عوارض محسوب می‌شود و مالیات و عوارض متعلقه از گیرنده خدمت (در این مورد صاحب کامیون) وصول می‌گردد.

۵- مجوز خاص برای حمل توسط دستگاه‌های متولی

ضمن بیان مثال‌هایی از مجوزهای حمل دستگاه‌های مختلف همانند محموله‌های تحت نظارت دامپزشکی (از قبیل محموله‌های دام زنده، فرآورده‌های خام دامی، طیور و ...) و یا محموله‌های نظامی به هنرجویان، لزوم اخذ مجوزهای مربوط نیز تشریح گردد.

دلایل و ضرورت ارائه و اخذ مجوز از دستگاه‌های متولی محموله‌ها:

لزوم تأیید و ارائه مجوز حمل به دلایل متعددی از قبیل رعایت و نظارت بر مسائل بهداشتی و جلوگیری از شیوع بیماری‌ها از طریق حمل غیرمجاز (سازمان دامپزشکی)، جلوگیری از استفاده بی‌رویه از منابع طبیعی و نابودی جنگل‌ها و مراتع (مجوز حمل تنه درختان و... از سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور)، پیشگیری از قاچاق کالا و... می‌باشد.

۶- حقوق و تکالیف صاحب کالا (فرستنده)، گیرنده کالا و متصدی حمل (صادرکننده بارنامه)

حقوق و تکالیف صاحب کالا

تکالیف فرستنده

- ۱ تسلیم کالا و کلیه اسنادی که نشان‌دهنده مجوز حمل کالا است.
- ۲ ارائه اطلاعات جامع و صحیح در مورد کالا و چگونگی حمل آن.
- ۳ پرداخت کرایه و کلیه هزینه‌های مربوطه و عوارض قانونی مربوط به کالا.
- ۴ بسته‌بندی مناسب کالا و بارگیری و بارچینی آن.

حقوق فرستنده

- ۱ حق استرداد، واگذاری کالا یا هرگونه دسترسی در مورد تغییرگیرنده یا محل

تحويل کالا.

- ۲ حق تعیین تکلیف کالا در مواردی که بنا به اوضاع و احوال خاص یا امتناع گیرنده، تحويل ممکن نگردد.
- ۲ حق اقامه دعوی.

۷- حقوق و تکالیف گیرنده

تکالیف گیرنده

- ۱ پرداخت پس کرایه و مخارج مربوط به حمل کالا.
- ۲ تحويل گرفتن و تخلیه کالا در مقصد.
- ۳ واریسی و اعلام خسارت و عیب کالا.

حقوق گیرنده

- ۱ حق دریافت کالا.
- ۲ حق تصرف در کالا و صدور دستورات لازم به متصدی حمل.
- ۳ حق اقامه دعوی.

۸- حقوق و مسئولیت متصدیان حمل

تکالیف متصدی حمل

- ۱ تعهد ایمنی کالا در طول حمل و مسئولیت جبران خسارات وارده به کالا در طول حمل.
- ۲ مسئولیت تلف یا گم شدن کالا.
- ۲ رسانیدن به موقع کالا به مقصد و مسئولیت ناشی از تأخیر در تحويل کالا در مقصد.
- ۴ تبعیت از دستورات فرستنده، مادام که کالا در تصرف متصدی است.
- ۵ تبعیت از دستور گیرنده در صورتی که نسخه‌ای از بارنامه در اختیار گیرنده باشد یا کالا به مقصد رسیده و گیرنده درخواست تحويل نموده باشد یا حق استرداد کالا در بارنامه برای گیرنده پیش‌بینی شده باشد.
- ۶ سایر تکالیف قانونی یا قراردادی که بر عهده متصدیان حمل می‌باشد.

حقوق متصدیان حمل

- ۱ حق دریافت کرایه حمل و سایر مخارج.
- ۲ حق حبس کالا توسط متصدی حمل.

۳ حق فروش کالا در موارد خاص.

۴ حق مطالبه خسارات ناشی از بسته‌بندی نامناسب، عدم ارائه اطلاعات ضروری و ارائه اطلاعات غلط.

در ادامه با نشان دادن یک نسخه از بارنامه به هنجرویان درخصوص مشخصات ظاهری از قبیل جنس، تعداد نسخ توضیح داده و در نهایت از هنجرویان درخواست شود تا نسبت به محاسبه و تعیین میزان عوارض جابه‌جایی کالا و کارمزد یک شرکت با کرایه و هزینه‌های فرضی تعیین شده، اقدام شود.

کارمزد (کمیسیون): عبارت از وجهی است که شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل کالا بابت صدور بارنامه از مبلغ کل کرایه مندرج در بارنامه از راننده دریافت می‌دارند. درصد کارمزد شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل براساس بند ۱ مصوبه یکصد و شصت و ششمین جلسه شورای عالی ترابری کشور و اصلاحات بعدی آن تبیین و ابلاغ می‌گردد.

در حال حاضر کارمزد شرکت‌ها در پایانه‌های عمومی ۸٪ کل کرایه و در خارج پایانه‌های عمومی ۱۰٪ برای خرده بار ۱۵٪ و سیمان ۶٪ می‌باشد.

سؤال: چرا میزان کمیسیون شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل بیرون از پایانه‌های عمومی بیش از شرکت‌ها و مؤسسات فعال در داخل پایانه‌های مذکور می‌باشد؟

پاسخ: شاید یکی از دلایل قانون‌گذار میزان سرمایه‌گذاری شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل می‌باشد، شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل در خارج پایانه با سرمایه‌گذاری در مستحذات و پارکینگ اختصاصی و... آورده بیشتری نسبت به شرکت‌ها و مؤسسات فعال در داخل پایانه دارند چرا که این شرکت‌ها از امکانات موجود پایانه همانند پارکینگ استفاده می‌کنند همچنین موضوع نحوه بازاریابی نیز از دلایل دیگر در تفاوت کمیسیون آنها می‌باشد (تفاوت کمیسیون شرکت‌های فعال در حمل سیمان و سایر شرکت‌ها).

راهنمای ارزشیابی مرحله اول

برای انجام موارد مورد نظر، تجهیزات و اطلاعات زیر در اختیار هنجرویان قرار گیرد:

■ اطلاعات مربوط به فرستنده، گیرنده کالا شامل نام و نام خانوادگی، کد ملی، آدرس و .... (می‌توان از اطلاعات فرضی استفاده نمود).

■ اطلاعات مربوط به راننده و ناوگان شامل نام و نام خانوادگی راننده، شماره کارت هوشمند، شماره گواهینامه، تلفن.

■ اطلاعات ناوگان شامل شماره پلاک وسیله نقلیه، سری پلاک، محل شماره گذاری، شماره کارت هوشمند ناوگان و شماره و تاریخ انقضاء بیمه شخص ثالث. اطلاعات فوق از بانک اطلاعاتی سازمان قابل دسترسی می باشد. چنانچه در محل شرکت حمل و نقل و به صورت واقعی صورت پذیرد می توان از اطلاعات نمونه ای واقعی راننده و ناوگان استفاده کرد.

■ اطلاعات محموله: نام محموله، نوع بسته بندی، وزن، تعداد بسته، مبدأ بارگیری، مقصد تخلیه.

■ اطلاعات مالی؛ با توجه به نوع محموله، نوع ناوگان، نوع وسیله حمل و نقل، از کرایه های اعمال شده موجود در بانک های اطلاعاتی سازمان و یا دریافت این مبالغ از شرکت های حمل و نقل استفاده کرد. مبدأ و مقصد حمل نیز برحسب محل زندگی هنرجویان انتخاب گردد.

■ نمونه های خام بارنامه، رایانه و چاپگر در اختیار هنرجو قرار گیرد.

■ در این مرحله فقط ورود اطلاعات مورد ارزیابی قرار می گیرد.

کارمزد شرکت در خارج پایانه ۱۰٪ می باشد.

پاسخ فعالیت
کلاسی ۷

جدول ۱- محاسبه عوارض کالا و کارمزد یک شرکت

مبلغ (ریال)	شرح
۱۶/۰۰۰/۰۰۰	کرایه
۷۵۰/۰۰۰	هزینه بارگیری
۴۸۰/۰۰۰	$۱۶/۰۰۰/۰۰۰ \times ۳\%$
۱۷/۲۳۰/۰۰۰	جمع کرایه

ضمناً با توجه به اینکه شرکت در خارج پایانه می باشد کارمزد شرکت برابر است با ۱۰ درصد $۱۶/۰۰۰/۰۰۰$ برابر با $۱۶۰۰/۰۰۰$ ریال.

عوارض جابه جایی کالا:

این عوارض براساس احکام قانونی و یا در قانون بودجه های سالانه و همین طور قوانین برنامه های توسعه سوم، چهارم و پنجم و در طی سال ها به منظور اموری از قبیل تأمین مالی مورد نیاز جهت توسعه، نگهداری و بهره برداری امور حمل و نقل جاده ای تمديد گردیده و میزان آن براساس مصوبات شورای اقتصاد تعیین

می‌گردد که این مبلغ در سال ۷۴ یک درصد ارزش بارنامه‌های صادره و در سال ۷۷ یک درصد به دو درصد افزایش یافته است. براساس ماده ۱۳۲ قانون برنامه سوم (تفیزی به موجب ماده ۲۹ قانون برنامه چهارم توسعه) به سازمان اجازه داده شد که از جابه‌جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور براساس هر تن - کیلومتر و نفر - کیلومتر عوارض وصول گردد، میزان این عوارض همه ساله با پیشنهاد سازمان و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌گردد. لازم به ذکر است به جهت مشکلات اجرایی تعیین هر تن کیلومتر به ۳ درصد ارزش مبلغ کل مندرج در بارنامه تبدیل شده است، یادآور می‌گردد در سال جاری (۹۵) شورای اقتصاد عوارض جابه‌جایی را از ۳ درصد به ۴ درصد به جهت نگهداری مناسب تر شبکه راه‌های کشور تصویب نموده است که تاکنون اجرایی نشده است.

پاسخ فعالیت
کارگاهی ۱

از هنرجویان خواسته شود در شهر خود برای مثال در شهرک‌های صنعتی، کارخانه تولید سیمان، بندر و... با ویژگی کالای قابل حمل در آن را شرح داده و نوع وسیله مناسب برای حمل آن کالا و تخلیه و بارگیری آن را تشریح نمایند. به عنوان مثال، کارخانه سیمان دارای دو نوع تولید از باب حمل می‌باشد. فله و کیسه، که وسیله نقلیه مناسب برای حمل فله بونکر و برای حمل سیمان کیسه‌ای تریلر است. بنداری مثل بندرعباس که در آن بیشتر محموله‌ها کانتینری تخلیه می‌گردد در نتیجه تریلرهای کفی و کانتینر بر، مناسب حمل این محموله‌ها بوده و کانتینرها با جرثقیل‌های مخصوص برای حمل بار روی ناوگان مربوطه، تخلیه و بارگیری می‌شوند. برای حمل خودروهای تولیدی شرکت‌های خودروسازی از تریلرهای خودرو بر استفاده می‌گردد. برای حمل محموله‌های فاسدشدنی از قبیل گوشت، تخم‌مرغ و... از وسایل نقلیه یخچال دار استفاده می‌شود. از هنرجویان بخواهید درخصوص هر یک از موارد مذکور با مثال‌هایی که در اطراف محل زندگی خود مشاهده کرده‌اند موارد مشابهی را بیان نمایند.

۹- نرم‌افزار بارنامه

با بیان کلیاتی از رایانه و کاربرد آن در زندگی به نرم‌افزار صدور بارنامه و قسمت‌های مهم آن به صورت مختصر پرداخته و سپس براساس مراحل تعیین شده در کتاب‌درسی، گام به گام نسبت به تکمیل مندرجات بارنامه در نرم‌افزار اقدام شود. بدین منظور از هنرجویان بخواهید با حضور در کارگاه و ایفای نقش،

بارنامه را تکمیل و در نهایت نسبت به صدور بارنامه اقدام نمایند. در این مرحله فقط صدور حواله الکترونیکی انجام می‌شود.

۱۰- صدور بارنامه

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های ۳ نفره (متصدی صدور بارنامه، راننده و صاحب کالا) هر یک با در دست داشتن مدارک مربوطه، به ایفای نقش پرداخته و متصدی صدور بارنامه با بررسی کلیه مدارک راننده و وسیله نقلیه، مشخصات صاحب کالا، در نهایت امکان حمل بار را با مدارک موجود و نوع ناوگان بررسی نمایند.

پاسخ فعالیت
کارگاهی ۲

۱۱- ثبت و صدور بارنامه

در مورد چگونگی ثبت و صدور بارنامه مطابق آنچه در کتاب‌درسی توضیح داده شده، توضیحات مقدماتی به هنرجویان ارائه شود و سپس با استفاده از نرم‌افزار در کارگاه نسبت به ثبت و صدور بارنامه اقدام نموده و در نهایت گزارش‌های مورد نظر از سیستم گرفته شود.

۱۲- طرف حساب

در محل کارگاه و یا در محل واقعی (شرکت حمل‌ونقل) هنرجویان را به گروه‌های ۳ نفره تقسیم نموده و با استفاده از نرم‌افزار برای یک محموله خاص با ناوگان مورد نظر مثلاً برای حمل یک کانتینر از مبدأ بندرعباس به مقصد مشهد با بررسی مدارک راننده و صاحب کالا و... بارنامه صادر گردد.

پاسخ فعالیت
کارگاهی ۳

راهنمایی ارزشیابی مرحله دوم

ارزشیابی در فضای واقعی و در محل یک شرکت حمل‌ونقل و یا در سایت با در اختیار گذاردن اطلاعات مربوط به فرستنده، گیرنده کالا، نوع محموله، راننده، ناوگان، کرایه حمل، نرم‌افزار صدور بارنامه و ... صورت پذیرد.

■ اطلاعات مالی شامل کرایه حمل، مبدأ و مقصد حمل در اختیار هنرجو قرار گیرد.

■ نکاتی در مورد ارزیابی؛ نتیجه ارزیابی فعالیت‌های کارگاهی ۱ و ۲ و همچنین نتیجه فعالیت هنرجو با نرم‌افزار و نحوه تکمیل اطلاعات بارنامه و محاسبه کرایه و عوارض مربوطه، ملاک ارزشیابی در این مرحله می‌باشد.

۱۳- حواله بارنامه

برگه‌ای است که به موجب قانون الزام شرکت‌ها و مؤسسات ترابری جاده‌ای به استفاده از صورت وضعیت مسافری و بارنامه، توسط اداره کل یا نمایندگی ادارات کل، در اختیار شرکت‌ها و یا مؤسسات حمل‌ونقل جاده‌ای داخلی کالا یا نمایندگان آن قرار خواهد گرفت.

۱۴- فرایند تحویل حواله بارنامه

ضوابط تهیه، تنظیم و استفاده از بارنامه جاده‌ای موضوع بخشنامه شماره ۱۰۴۹۷۹/۷۱ مورخ ۹۴/۰۹/۱۴ به‌طور کامل مطالعه گردد.

اهم ضوابط مذکور مربوط به فصل اول: تهیه بارنامه تمبردار و یا تمبر بارنامه

۱ شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل و شعب و دفاتر حوزه استحفاظی هر استان در صورت داشتن پروانه فعالیت و یا مجوز فعالیت معتبر، می‌توانند از اداره کل همان استان درخواست بارنامه تمبردار و یا تمبر بارنامه نمایند.

۲ شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل و شعب و دفاتر آنها می‌بایست نسبت به واریز عوارض جابه‌جایی کالای بارنامه‌های مصرفی، براساس آخرین بخشنامه‌های سازمان اقدام کرده و اطلاعات فیش واریزی را در سیستم مدیریت کنترل بارنامه ثبت نمایند.

تبصره: مبنای محاسبه بدهی ریالی شرکت‌ها و مؤسسات بابت بارنامه‌های مصرفی که به شرح بند فوق تسویه نشده است، براساس تاریخ تسویه بارنامه‌های اداره کل می‌باشد.

۳ تحویل بارنامه جدید منوط به تسویه حداقل ۸۰٪ بارنامه‌های تحویلی (مصرفی و باطله) و تسویه حساب کامل بدهی ریالی قبلی می‌باشد.

۴ تعداد بارنامه و یا تمبرهای بارنامه قابل تحویل به شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل توسط سیستم مدیریت کنترل بارنامه تعیین می‌گردد (جهت موارد

استفاده محموله‌های فصلی مانند گندم، تره‌بار نیز پیش‌بینی‌های لازم مدنظر قرار می‌گیرد).

۵ اداره کل استان موظف است با در نظر گرفتن موارد ۱ تا ۴ نسبت به صدور حواله بارنامه برای شرکت اقدام نموده و شرکت از طرف اداره کل استان، به بانک مراجعه و بارنامه‌ها را اخذ و سپس ضمن مراجعه به اداره کل استان، شماره بارنامه‌ها در سیستم ثبت گردد. در صورت برقراری ارتباط با بانک مجاز، عملیات به صورت الکترونیکی انجام می‌شود.

سیستم مدیریت کنترل بارنامه، نرم‌افزاری است که کلیه عملیات مربوط به حواله بارنامه، جمع‌آوری اطلاعات بارنامه‌های صادره (مصرفی و باطله) و واریزهای نقدی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقلی کالا و همچنین محاسبه عوارض قانونی سهم سازمان براساس قوانین و مقررات و کنترل‌های لازم در این زمینه و نیز گزارش‌گیری توسط آن صورت می‌گیرد.

به جهت عدم وقفه در فعالیت و خدمات شرکت‌ها و مؤسسات به صاحبان کالا، سازمان با حداقل تسویه ۸۰٪ بارنامه‌های تحویلی نسبت به در اختیار قراردادن بارنامه جدید اقدام می‌نماید. لازم به ذکر است در صورت عدم اجرای این بند و یا تسویه با درصد پایین‌تر بارنامه‌های تحویلی مشکلاتی از قبیل عدم احقاق به موقع حقوق دولتی، تجمیع بارنامه‌های در اختیار یک شرکت و... دور از انتظار نخواهد بود.

اهم ضوابط مذکور مربوط به فصل دوم: تنظیم بارنامه

شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل و شعب و دفاتر حوزه استحفاظی هر استان مکلف به رعایت موارد زیر می‌باشند:

۱ مطابق با این ضوابط، بارنامه تمبردار و یا تمبرهای بارنامه تهیه و صادر نمایند.
۲ اطلاعات بارنامه‌های صادره را برای سامانه بارنامه بر خط ارسال نموده و بعد از صحت‌سنجی اطلاعات و در صورت صحت اطلاعات، کد رهگیری برای آن بارنامه صادر و برای شرکت حمل‌ونقل ارسال می‌گردد. متعاقباً آن شرکت موظف است از طریق نرم‌افزار صدور بارنامه، نسبت به چاپ کد رهگیری بر روی بارنامه اقدام نماید.
۳ مشخصات فرستنده، گیرنده، محموله، وسیله نقلیه باری و سایر موارد بایستی با مفاد مندرج در بارنامه مطابقت داشته، و کلیه اطلاعات مورد نیاز در نسخ بارنامه به‌طور کامل تکمیل گردد.

۴ نسخ متعدد بارنامه نبایستی به‌صورت متعارض و متفاوت تکمیل گردد.
۵ از صدور بارنامه به‌صورت دست‌نویس و از ذکر کرایه در پشت بارنامه خودداری نمایند.

۶ نشانی دقیق محل تخلیه و بارگیری را در بارنامه درج نمایند.
۷ کارمزد اخذ شده از راننده وسیله نقلیه باری، و درج کرایه حمل واقعی در بارنامه مطابق این ضوابط می‌باشد.

هرگونه عوارض قانونی مترتب بر بارنامه از قبیل ۳٪ عوارض جابه‌جایی کالا، و همچنین هزینه‌های تخلیه و بارگیری و موارد مشابه که پرداخت آن برعهده صاحب کالا است را در حاشیه پایین و سمت راست بارنامه قید و از صاحب کالا دریافت دارند.

اهم ضوابط مذکور مربوط به فصل سوم: قوانین و مقررات مورد استفاده در صدور بارنامه

۱ شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل و شعبه‌ها و دفاتر فعال حوزه استحفاظی هر استان در هنگام صدور بارنامه مکلف به رعایت ضوابط و دستورالعمل‌های ابلاغی از سوی سازمان می‌باشند. برخی از آنها عبارت است از:

۱-۱- قانون الزام شرکت‌ها و مؤسسات ترابری جاده‌ای به استفاده از اوراق صورت وضعیت مسافری و بارنامه

۲-۱- صورت جلسه یکصد و پنجاه و چهارمین جلسه شورای عالی هماهنگی ترابری کشور

۳-۱- صورت جلسه یکصد و شصت و پنجمین جلسه شورای عالی هماهنگی ترابری کشور

۴-۱- ضوابط تأسیس و بهره‌برداری از شرکت‌های حمل‌ونقل

۵-۱- آیین‌نامه حمل‌ونقل جاده‌ای مواد خطرناک

۶-۱- آیین‌نامه نحوه بارگیری، حمل و مهار ایمن بار وسایل نقلیه باری جاده‌ای

۷-۱- ضوابط و مقررات مربوط به حمل‌ونقل بار در راه‌های کشور و بخشنامه‌های مرتبط

۸-۱- رعایت مصوبات و بخشنامه ابلاغی ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز در باب حمل‌ونقل دام، تجهیزات پزشکی و کالای دخانی و سایر موارد.

۹-۱- رعایت ضوابط و بخشنامه‌های ابلاغی درخصوص مدیر فنی شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل

۱۰-۱- آیین‌نامه اجرایی تبصره ۱ ماده ۳۱ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی

۱۱-۱- مقررات مربوط به عدم صدور بارنامه برای وسایل نقلیه باری فرسوده

۱۲-۱- مقررات مرتبط به فعالیت دفاتر نظارت بر حمل‌ونقل سیمان

۱۳-۱- مقررات مرتبط به نحوه فعالیت سالن‌های نوبت‌دهی و اعلام بار

۱۴-۱- مقررات مرتبط به وظایف متصدیان حمل‌ونقل در باب هشتم قانون تجارت

۲ نسخ بارنامه نبایستی به اشخاص دیگر و غیر مجاز واگذار گردد.

۳ بارنامه بایستی برای رانندگان دارای برگ فعالیت و یا کارت هوشمند معتبر صادر گردد.

۴ بارنامه بایستی برای وسیله نقلیه دارای کارت هوشمند ناوگان فاقد ممنوعیت از دریافت خدمات صادر گردد.

۵ شرکت‌ها و مؤسسات حمل‌ونقل و شعبات و دفاتر فعال حوزه استحفاظی هر استان بایستی از صدور بارنامه در مکان غیرمجاز خودداری نموده و در صورت عدم پرداخت کرایه حمل در مقصد توسط گیرنده کالا به راننده، مکلف به پرداخت کرایه حمل به راننده می‌باشند.

۶ شرکت‌های حمل‌ونقل، مجاز به استفاده از بارنامه حمل‌ونقل فرآورده‌های نفتی برای حمل کالاهای عمومی و بالعکس (مگر با موافقت قبلی سازمان) نمی‌باشند. مراحل تحویل حواله بارنامه مطابق گام‌های مطرح شده در کتاب‌درسی را به هنرجویان توضیح داده و از هنرجویان خواسته شود در نقش شرکت حمل‌ونقل و اداره کل راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای ایفای نقش نمایند و در ادامه شرکت حمل‌ونقل (هنرجو) با ارائه مدارک، نسبت به درخواست بارنامه اقدام و هنرجو در نقش سازمان، امکان صدور حواله بارنامه و یا نواقص احتمالی مدارک را اعلام نماید. هنرجویان با هماهنگی قبلی به اداره کل راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای استان مربوطه مراجعه کنند و مراحل درخواست حواله بارنامه از طریق شرکت حمل‌ونقل و نحوه بررسی و صدور حواله از طریق اداره کل را از نزدیک و در فضای حقیقی تجربه نمایند.

۱۵- ثبت بارنامه‌های تحویلی در سیستم صدور بارنامه

با ارائه توضیحاتی درخصوص ثبت شماره سریال و سری بارنامه‌های تحویلی در سیستم صدور بارنامه از هنرجویان خواسته شود در محیط کارگاه نسبت به ثبت شماره سریال و سری بارنامه‌های تحویلی اقدام و آنها را در سیستم صدور بارنامه خود ثبت نمایند.

راهنمای ارزشیابی مرحله سوم

در سایت و یا کارگاه هنرستان، هنرجو در نقش متصدی صدور بارنامه قرار گرفته و اطلاعات مربوط به محموله از قبیل مشخصات فرستنده، گیرنده کالا، راننده، ناوگان، محموله و... در اختیار هنرجو قرار گیرد. همچنین امکاناتی از قبیل رایانه، نرم‌افزار صدور بارنامه، فرم درخواست بارنامه، فرم حواله بارنامه در اختیار هنرجو قرار گیرد. با توجه به نتایج تک‌تک مراحل از قبیل ورود اطلاعات بارنامه و محاسبه عوارض صدور بارنامه، تهیه درخواست بارنامه، رعایت گام به گام مراحل صدور حواله بارنامه و همچنین ثبت شماره سریال و سری بارنامه‌های تحویلی، ارزشیابی هر هنرجو صورت پذیرد. هنرجو در این مرحله می‌بایست حداقل نمره مربوط به ورود اطلاعات و محاسبه عوارض مربوطه و همچنین صدور بارنامه را کسب نماید.

راهنمای ارزشیابی شایستگی متصدی صدور بارنامه

<ul style="list-style-type: none"> - اسناد حمل و نقل کالا - اسناد راننده - اسناد وسیله نقلیه - مندرجات بارنامه و تکمیل آن - تعیین میزان عوارض بارنامه - نرم افزار صدور بارنامه - درخواست بارنامه - فرایند تحویل بارنامه و دریافت بارنامه از بانک - ثبت شماره سریال و سری بارنامه در نرم افزار 	<p>موضوعاتی که هنرجو باید در آن تبحر کسب کند</p>	<p>۱</p>
<ul style="list-style-type: none"> - صداقت - امانت - مسئولیت پذیری 	<p>موضوعاتی که هنرجو به عنوان متصدی صدور بارنامه باید رعایت نماید</p>	<p>۲</p>
<ul style="list-style-type: none"> - رعایت زمان در آزمون های عملی و کتبی - هنرجویان هم به صورت انفرادی ارزیابی شوند و هم به صورت تیمی و با توجه به نقش ایفایی تعریف شده - به نمرات شایستگی های غیرفنی و زیرمعیارهای آن توجه شود و در ارزشیابی مدنظر قرار گیرد. 	<p>نکاتی که باید در آزمون نهایی در نظر گرفته شود</p>	<p>۳</p>
<ul style="list-style-type: none"> - آشنایی با بارنامه - آشنایی با نرم افزار صدور بارنامه - آشنایی با ضوابط - آشنایی با قوانین و مقررات قانون الزام مؤسسات و شرکت های حمل و نقل - ضوابط تهیه، تنظیم و استفاده از بارنامه 	<p>شاخص ها</p>	<p>۴</p>
<ul style="list-style-type: none"> - محل آزمون در محل شرکت های حمل و نقل بار و یا در سایت کلاسی - مدت آزمون به ازای هر دانش آموز - اخذ آزمون به صورت انفرادی و تیمی 	<p>شرایط برگزاری آزمون</p>	<p>۵</p>
<ul style="list-style-type: none"> - مدارک و اسناد بار (بارنامه) راننده و وسیله نقلیه - نرم افزار صدور بارنامه - رایانه و چاپگر - فرم حواله بارنامه 	<p>تجهیزات لازم</p>	<p>۶</p>